

Moianès o Sénaiom? Innovació transformativa per liderar la transició agroalimentària

Xavier Gironès García, Regió del Coneixement de la Catalunya Central. Departament de Recerca i Universitats de la Generalitat de Catalunya

Marc Bernadich Màrquez, Deganat de la Facultat de Ciències Socials de la Fundació Universitària del Bages (FUB). Campus Manresa de la UVic-UCC

Una comarca amb condicions úniques per afrontar reptes globals

Amb poc més de 14.000 habitants i una superfície de 337 km², el Moianès es defineix per una identitat rural profundament arrelada i un paisatge agroforestal de gran valor ecològic, cultural i econòmic. Aquesta singularitat, combinada amb una baixa densitat urbanística i espais naturals protegits, ha afavorit una qualitat de vida elevada i una funció residencial creixent. La comarca ha esdevingut atractiva per a nous residents procedents d'altres territoris que busquen entorns saludables, sostenibles i connectats amb la natura, reforçant així el perfil de comarca refugi davant les pressions urbanes i climàtiques.

Tot i el seu cert aïllament respecte a les principals infraestructures logístiques, la seva posició geogràfica —entre l'Àrea Metropolitana de Barcelona i ciutats com Manresa, Vic o Granollers— permet aprofitar dinàmiques urbanes pròximes sense renunciar a la seva autenticitat. Aquesta doble condició fa del Moianès un territori amb potencial per esdevenir laboratori viu de noves formes de vida, producció i convivència. En un context global marcat per la incertesa, el seu caràcter poc urbanitzat esdevé un avantatge competitiu per atraure famílies, professionals i iniciatives que cerquen models de desenvolupament més coherents amb els límits del planeta.

Un teixit econòmic especialitzat i amb capacitat de transformació

El teixit productiu del Moianès destaca per la seva compacitat i especialització. Amb prop de 400 comptes de cotització, el 71,5 % dels quals pertanyents al sector serveis i un 12,2 % a la indústria, la comarca mostra una activitat econòmica estable però concentrada en àmbits concrets. La indústria alimentària i la tèxtil són els motors principals: el 2023, la primera concentrava el 21,7 % dels llocs de treball (24 establiments), i la segona el 6,4 % (4 empreses). Segons dades del SABI, unes 200 empreses generen un volum de negoci global de 315 milions d'euros, dels quals un 61 % correspon només a la indústria alimentària.

Aquestes dades revelen una estructura compacta però amb capacitat d'impacte, que ha sabut mantenir-se activa malgrat les limitacions d'escala. Tot i que el sector primari representa una proporció menor en termes absoluts, guanya cada cop més rellevància estratègica dins la transició agroecològica i l'economia circular. Es detecta un interès creixent per part de joves emprenedors, projectes d'agrotransformació i iniciatives d'economia social que exploren noves formes de relació amb la terra i els mercats locals. Aquesta efervescència, si és acompanyada adequadament, pot multiplicar el valor afegit generat pel sector agroalimentari, afavorint la diversificació econòmica i la resiliència del conjunt comarcal.

Reptes sistèmics que activen oportunitats col·lectives

El Moianès afronta reptes complexos i interconnectats: el relleu generacional al camp, la pressió sobre el sòl agrícola, l'encariment dels costos de producció, la feblesa de les xarxes de distribució i la manca d'espais industrials adaptats. S'hi afegeix la tensió entre l'impuls a l'activitat econòmica i la forta consciència paisatgística de la població, que percep el territori com un bé comú a preservar. Però és precisament aquesta complexitat el que pot activar una nova agenda d'innovació transformadora, entesa no com un luxe, sinó com una necessitat estructural per garantir viabilitat futura.

L'existència d'una administració propera i col·laborativa, com el Consell Comarcal, i la implicació d'alguns ajuntaments en processos de suport a l'activitat empresarial i agrària, han estat factors clau per consolidar una cultura de treball compartit. Els espais de cooperació entre actors —fomentats també des d'àmbits com l'educació, la cultura o la sostenibilitat— han permès generar confiança i visualitzar nous imaginaris de comarca. Tot plegat apunta cap a un model emergent, en què el desenvolupament econòmic i la transició ecològica poden avançar plegats si es creen les condicions adequades.

Cap a un sandbox rural: experimentació i innovació transformadora

En aquest escenari, el Moianès pot esdevenir un veritable *sandbox* rural, un entorn controlat però real on experimentar solucions a problemes complexos amb una mirada sistèmica. Inspirat en els principis del Consorci de Polítiques d'Innovació Transformativa (TIPC), aquest enfocament no consisteix només a testar nous productes o serveis, sinó a transformar les condicions institucionals, normatives i culturals que mantenen bloquejades les transicions. Un *sandbox* no és un projecte, és una manera de fer política basada en l'aprenentatge col·lectiu, la cocreació i la iteració constant.

El Moianès té tots els ingredients per ser aquest espai: una escala humana que permet una governança propera, una estructura productiva que encara pot ser redissenyada, i una comunitat activa, compromesa i amb capacitat d'implicació. En lloc d'importar solucions tancades, la comarca pot acollir proves pilot en àmbits com la digitalització 4.0 aplicada al sector primari, la gestió col·laborativa de la terra, l'aprofitament energètic comunitari, o la certificació i traçabilitat dels productes de proximitat amb tecnologia *blockchain*. A més, pot fer-ho des d'una òptica que connecti el coneixement científic i l'experiència local, teixint aliances amb universitats, centres tecnològics, institucions públiques i xarxes de productors.

Aquest enfocament demana noves capacitats a l'administració local, que ha de passar de la funció de gestora a la de facilitadora de processos complexos. També requereix un teixit empresarial amb capacitat d'assumir riscos, compartir dades, obrir-se a models col·laboratius i interpretar els reptes com a motors d'innovació. En definitiva, el *sandbox* és l'escenari on s'anticipen els futurs possibles, es construeixen noves regles de joc i es redefeixen les relacions entre agents.

El futur del Moianès: col·laboració, visió i capacitat transformadora

El Moianès pot convertir-se en un referent europeu de territori que aborda la transició agroalimentària no com un repte tècnic, sinó com una oportunitat de transformació profunda. En un món on la complexitat exigeix nous instruments, la comarca pot jugar amb avantatge: la seva mida, cohesió i identitat li permeten actuar amb agilitat i valentia. Si aconsegueix consolidar un ecosistema d'innovació transformadora, basat en la confiança, l'experimentació i la capacitat d'aprenentatge, podrà avançar moltes passes per davant d'altres territoris.

Apostar per aquesta via no és una utopia, sinó una necessitat davant de reptes com la crisi climàtica, la desertització rural, la dependència alimentària o la desconexió ciutadana. El Moianès pot demostrar que les solucions als grans reptes globals poden començar en territoris petits, quan aquests assumeixen la seva complexitat, activen la seva intel·ligència col·lectiva i obren espais per a la transformació sistèmica. En aquest horitzó, potser no és casual que el nom de la comarca llegit a l'invés, Sénaiom, ens suggereixi precisament això: una «*Societat que Experimenta i Innova Agroecològicament i Organitzacionalment al Moianès*». Una metàfora que sintetitza el desig d'un territori que vol pensar-se al revés per imaginar-se millor.